

Vägplaneringens gång

Vägplaneringens gång

VÄGPLANERINGENS gång

Nedan beskrivs planeringen av landsvägar på ett komprimerat sätt – vilka faser där ingår och hur man kan inverka på att slutresultatet är det bästa möjliga.

Varför anläggs landsvägar?

I första hand förbättras befintliga vägar i stället för att bygga nya. Landsvägar förbättras när den allmänna trafiken det fordrar eller för att avlägsna eller minska olägenheter till följd av trafiken eller för att förändringarna i markanvändningen förutsätter det. Att anlägga en ny väg kommer i fråga när det befintliga landsvägsnätet inte längre uppfyller de behov som den allmänna trafiken eller markanvändningen ställer och det inte är möjligt, att genom att förbättra vägen eller annars utveckla trafiksystemet tillfreds-

ställa dessa behov eller avlägsna eller tillräckligt minska olägenheterna av trafiken.

Nuvarande landsvägar förbättras och nya anläggs av bl.a. följande orsaker:

- Trafiken ökar till följd av att bostäder, arbetsplatser och serviceanläggningar byggs.
- Näringslivets transportbehov ska kunna skötas bättre än hittills.
- Trafiken ökar under arbets- och fritiden och antalet bilar ökar.
- Målet är tryggare vägar och färre miljöolägenheter.
- Man vill främja förhållandena för gång- och cykeltrafiken och användningen av kollektivtrafiken.
- Man vill göra trafiken smidigare.

**Landsvägar
förbättras och
anläggs bl.a.
för att förbättra
trafiksäkerheten.**

Det är nödvändigt att de olika parterna inom planeringen samarbetar sinsemellan.

Vem planerar och anlägger vägar?

Planeringen av landsvägar baserar sig på landsvägslagen och -förordningen samt övriga lagar om planering av markanvändningen.

Landsvägarna underhålls av staten. Trafikverket fungerar som väghållare på statens vägnar. Den regionala närings-, trafik- och miljöcentralen fungerar som väghållningsmyndighet och beställer planeringen, anläggandet och underhållet av landsvägar av företag som producerar dessa tjänster.

Förutom landsvägar som underhålls av staten finns det i tätorter också **gator**, som kommunerna anlägger och underhåller. Speciellt i glesbygder finns det många **enskilda vägar**, som deras delägare eller lägenhetens ägare ansvarar för.

Vägplanering är en del av väghållningsplanering

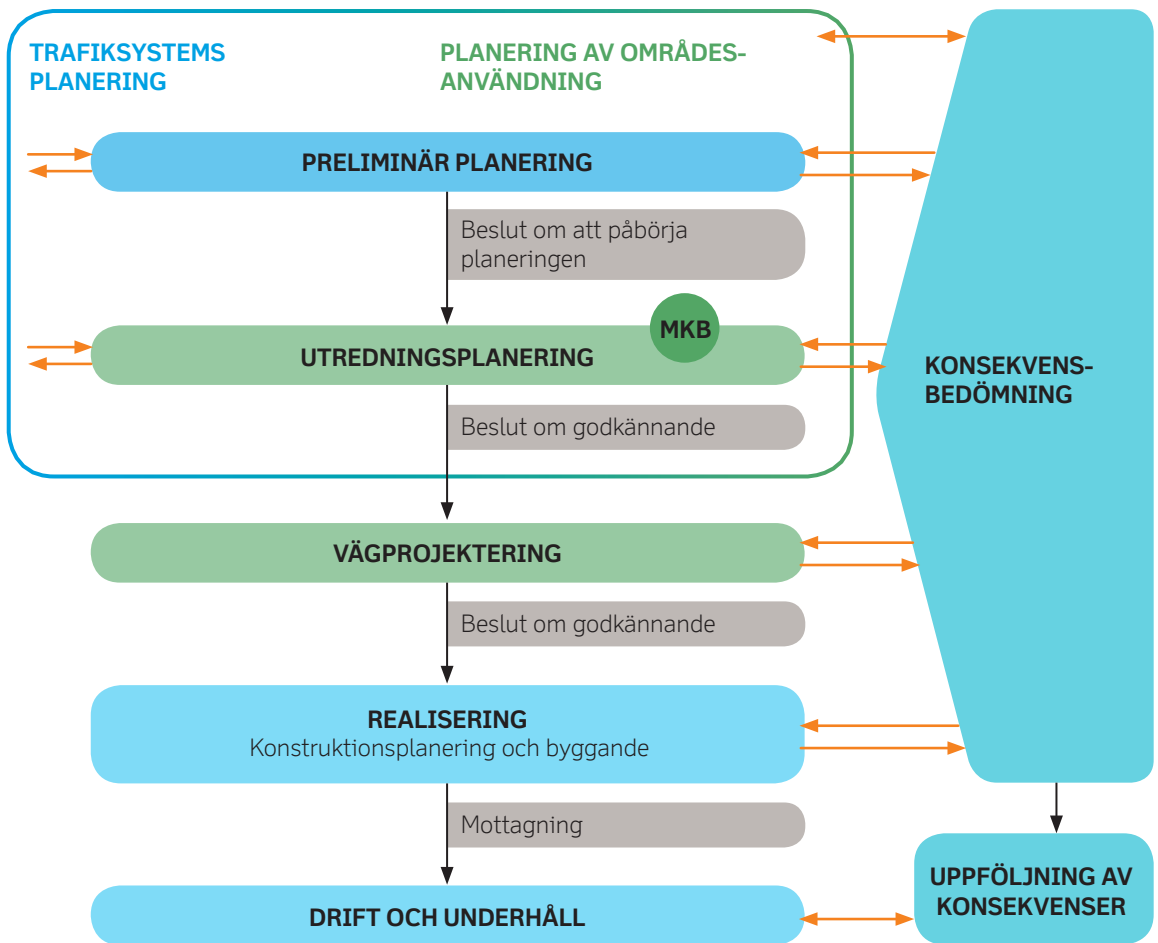
Vägplanering är samhällsplanering. Den är en del av planeringssystemet, där planeringen av trafiken, markanvändningen och områdena påverkar varandra. Det är därför nödvändigt att

de olika parterna inom planeringen samarbetar sinsemellan.

Väghållningsplanering är planering av drift, underhåll och utveckling av vägnätet. Den baserar sig på mål som kommunikationsministeriet ställt upp och ger som resultat planer och program som förverkligar målen. Dessa planer och program styr å sin sida verksamheten inom olika delområden inom väghållningen, såsom **planeringen av vägprojekt**.

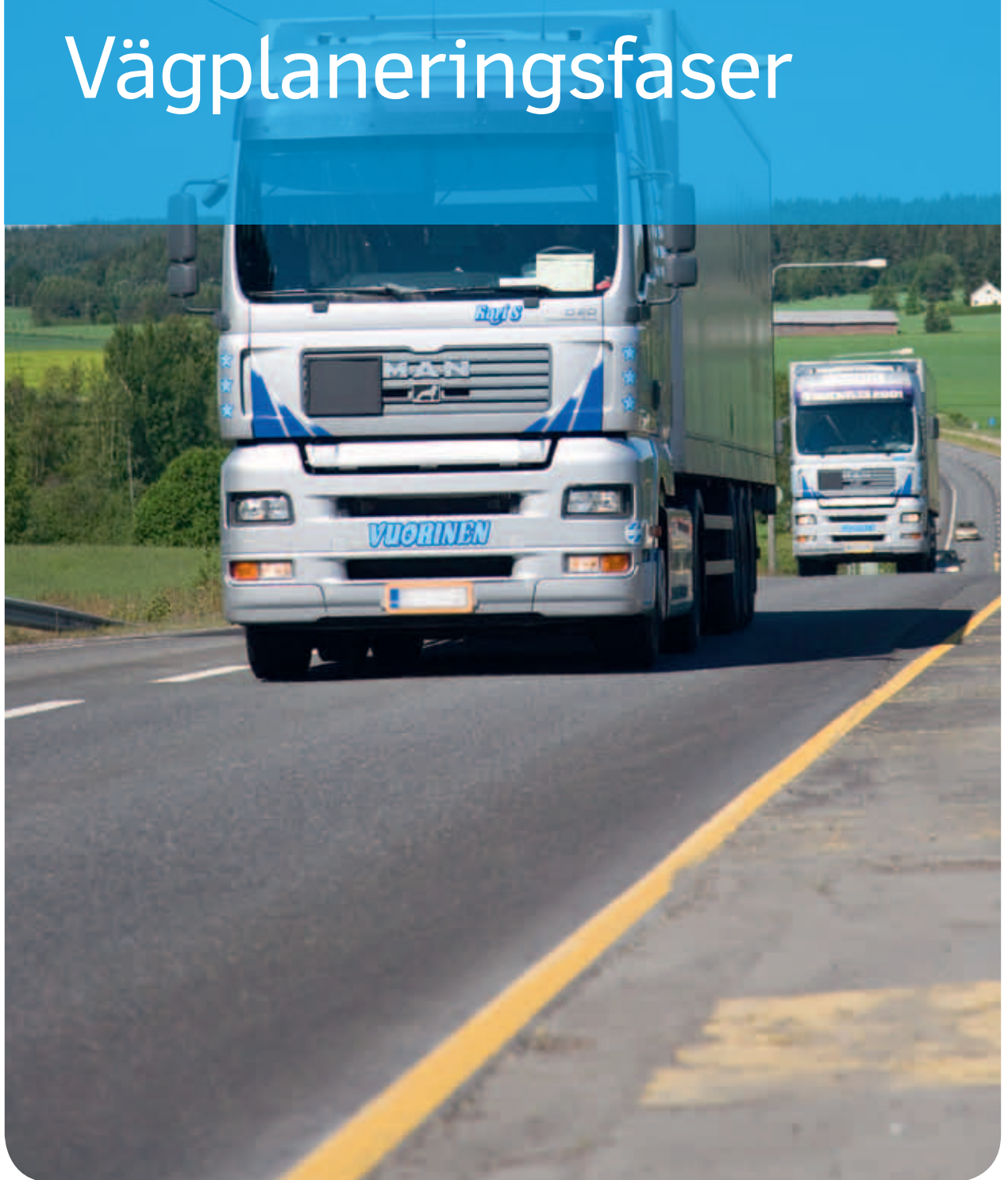
Väghållningsprogrammen utarbetas i samarbete med andra parter inom samhällsplaneringen. Det finns tre olika slags planer vad gäller tidsperioden som de omfattar: långsiktiga planer (10–30 år), verksamhets- och ekonomiplaner (4 år) och realiseringsprogram som baserar sig på budgeten och som uppgörs årligen.

Riksomfattande projekt för att utveckla vägar- na programmeras centraliserat, och riksdagen beslutar om deras genomförande i samband med budgetbehandlingen. Övriga vägprojekt programmeras inom de regionala närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Vägplanering är en del
av samhällsplanering.

Vägplaneringsfaser

VÄGPLANERINGSFASER

Planeringen av vägprojekt är en process som preciseras enligt faser. Planeringsnoggrannheten och beslutsfattandet jämkas för varje fas samman med planeringen av markanvändningen.

Planeringsprocessen består av fyra faser:

preliminär planering, utredningsplanering, vägprojektering och konstruktionsplanering. I små vägprojekt med obetydliga effekter kan faserna för planeringen och beslutsfattandet slås samman.

Vid planeringen av en ny väg eller en ny linjeföring för en befintlig väg ska planeringen basera sig på markanvändningsplanen i enlighet med markanvändnings- och bygglagen. Vägplaneringsfaserna hänför sig till markanvändningsplaneringen enligt följande:

- Under **den preliminära planeringen** undersöks behovet av vägprojekt och deras tidsbestämning enligt ungefärlig noggrannhet i enlighet med landskapsplanen och generalplanen.

- **Utredningsplaneringen** motsvarar markanvändningsplanering på generalplans- eller detaljplansnivå. I utredningsplanen bestäms vägens läge och utrymmesbehov samt förhållande till den omgivande markanvändningen.
- **Vägprojekteringen** är detaljerad planering och motsvarar noggrannheten i detaljplanen.
- **Konstruktionsplaneringen** hänför sig till genomförandet av projektet och görs först när finansieringen av projektet är klar.

I planeringsprocessen, som sker i faser, minskar antalet alternativ när planeringen preciseras. I och med att processen framskrider kan planeringen inriktas enligt en allt mera avgränsad helhet.

Det är viktigt för både medborgarna och de övriga parterna inom planeringen att man påverkar planeringen i rätt tid. Planeringen kan också avbrytas om det inte längre finns tillräckliga grunder för att fortsätta planeringen.

Vägprojektet utformas och preciseras i planeringsprocessen som framskrider fas för fas och som sammanjämkas med planeringen av markanvändningen.

Den projektvisa planeringen, som är indelad i faser, stöder programmeringen av ordningsföljden för realiseringen och tidsbestämningen av vägprojekt.

Planering av trafiksystem, vägnätsplanering, utvecklings-
utredningar, lokaliseringsplaner osv.

Beslut om att
påbörja planeringena

Omfattande dialog

Beslut om godkännande

Dialog på sakägarnivå

Beslut om godkännande

Bygggande

Landskapsförbundet
utarbetar och
godkänner.
Miljöministeriet
fastställer.

Kommunen utarbetar
och godkänner

Kommunen utarbetar
och godkänner

Bygggande

Vägplanering

Markanvändningsplanering

Det är viktigt för både medborgarna och de övriga parterna inom planeringen att man påverkar planeringen i rätt tid.

Preliminära planer

Planeringen av trafiksystem är växelverkande planering av markanvändningen och trafiken. Där skapas ramarna för hur olika trafikformer och markanvändningen ska utvecklas. Planeringen ger upphov till trafikpolitiska mål, nätverksplaner för olika trafikformer, strategier för hur systemet ska genomföras samt bedömningar av effekterna av systemet. Preciserande planer för gång- och cykeltrafiken, kollektivtrafiken, parkeringen osv. görs enligt behov.

Planer för ett trafiksystem har utarbetats för många stadsregioner och några landskap. I mindre tätorter koncentreras planeringen i allmänhet till planering av trafiknätet.

De preliminära planerna går under olika namn och har olika innehåll, eftersom den preliminära planeringen behövs för olika ändamål. De vanligaste projektvisa preliminära planerna är **utvecklingsutredningar, behovsutredningar och åtgärdsutredningar**.

Utgångspunkterna för den preliminära planeringen är den verkställda markanvändningen samt de nuvarande väg- och trafikförhållandena. Samhällsutvecklingen innebär förändringar i mobilitetsbehoven och trafikförhållandena. I den preliminära planeringen klargörs förändringarna och planeras de åtgärder, med vilka man kan svara på

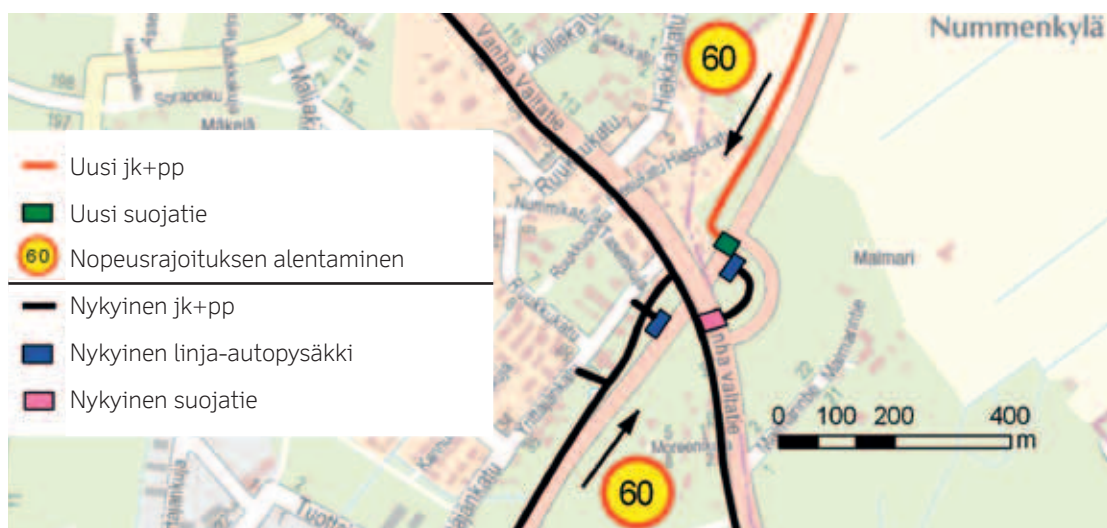
de mål som uppställts på utvecklingen av trafikförhållandena. Som ett resultat av den preliminära planeringen tar ett eller flera projekt form, för vilka man preliminärt har utrett eventuella alternativa åtgärder inklusive kostnaderna och effekterna.

Behovet av växelverkan under den preliminära planeringen **varierar** enligt projektets karaktär. I samarbetet betonas vanligen betydelsen av att kommunerna och landskapsförbunden deltar.

Man kan utgående från den preliminära planeringen besluta om den fortsatta planeringen. Besluten är väghållarens ställningstaganden till behovet, tidsbestämningen och den fortsatta planeringen av utvecklingsåtgärderna. De nödvändiga åtgärderna avancerar mot den fortsatta planeringen och realiseringen enligt den tidsplan som finansieringen tillåter.

Resultat av den preliminära planeringen:

- mål
- alternativ
- ungefärliga åtgärder
- preliminära konsekvensbedömningar
- kostnadsprognoser

Utredningsplanen

Inom utredningsplaneringen utreds vägens ungefärliga läge, vägens kopplingar till det nuvarande och kommande vägnätet och markanvändningen, de tekniska och trafikmässiga grundlösningarna samt principerna för bekämpning av miljöolägenheterna. Planeringsnoggrannheten anpassas så, att den tekniska, ekonomiska och miljömässiga realiseringsdugligheten för planen säkerställs. Om lagstiftningen förutsätter ett förfarande med konsekvensbedömning (MKB) bedöms miljökonsekvenserna av vägprojektet enligt MKB-lagen i utredningsplaneringsfasen.

Därefter fattas **beslut om att godkänna** utredningsplanen, varefter projektet kan inrymmas i realiseringsprogrammet för de närmaste åren (Trafikverkets verksamhets- och ekonomiplan, närings-, trafik- och miljöcentralernas program).

Eftersom vägens läge och kvalitet bestäms i utredningsplanen liksom också vägens effekter på människornas levnadsförhållanden och miljön, är utredningsplaneringen den viktigaste fasen med tanke på möjligheterna att påverka vägprojektet.

En godkänd utredningsplan kan begränsa det övriga byggandet och förplikta väghållaren att lösa in områden. Principiella frågor som godkänts i utredningsplanen behandlas i allmänhet inte mera i vägplansfasen. När vägplanen i sinom tid kommer för handläggning kan man i regel inte längre få till stånd ändringar i de principiella frågorna genom anmärkningar eller besvär.

Resultat av utredningsplaneringen:

- ungefärlig placering av vägen
- trafik- och vägtekniska grundlösningar
- principer för landskapsvård av vägmiljön och hantering av grönområden
- principer för bekämpning av miljöolägenheter
- konsekvensbedömningar
- kostnadsberäkning
- eftersträvad tidsbestämning av byggandet och byggfaserna

Effekterna av vägprojektet

Effekterna av ett vägprojekt bedöms i alla planeringsfaser när alternativ bildas och jämförs och val görs. Bedömningarna beaktas i den slutliga planen och när man fattar beslut om den fortsatta planeringen.

Bedömningen av konsekvenserna förutsätter mångsidigt samarbete mellan vägplanerarna, kommunerna och miljömyndigheterna samt experter inom olika branscher.

Lagen om miljökonsekvensbedömningar tillämpas alltid på motorvägs- och motortrafikledsprojekt samt vid byggandet av över 10 kilometer långa sammanhängande fyr- eller flerkörfärlts vägar (gäller också ny sträckning eller breddningsprojekt). Dessutom tillämpas lagen i enstaka fall, om MKB-kontaktmyndigheten särskilt så beslutar, på projekt som sannolikt orsakar betydande skadliga miljökonsekvenser kvalitetsmässigt eller beträffande omfattningen.

Vägplanen

I vägprojekteringsfasen bestäms vägens exakta läge, vilka områden som behövs för vägen, landsvägars och enskilda vägars anslutningar samt övriga vägregleringar, regleringar av gång- och cykeltrafiken och kollektivtrafiken samt övriga detaljerade lösningar såsom bl.a. åtgärderna för att bekämpa trafikolägenheterna. I **vägplanen** avgörs de faktorer som direkt inverkar på markägarna och övriga sakägare, varför den växelverkan som sker betonar de frågor som man kommer överens om med dem.

Ett **beslut om godkännande** fattas om vägplanen, vilket ger väghållaren rätt att ta området som behövs för vägen i sin besittning. Det är ibland nödvändigt att göra en **ändringsplan** för den godkända vägplanen. Den behandlas på samma sätt som den ursprungliga planen om inte ändringen är så obetydlig i fråga om verkningarna, att det räcker att man kommer överens med fastighetsägarna. Vägen kan börja byggas när finansieringen är klar.

Resultat av vägprojekteringen:

- exakt vägområde
- detaljerade lösningar
- kostnadsberäkning och eventuell kostnadsfördelning

Konstruktionsplanen

Konstruktionsplaneringen hör till vägens byggfas och omfattar utarbetandet av de handlingar som behövs för byggandet. Entreprenören svarar ofta för att konstruktionsplanen utarbetas. Växelverkan mellan dem som ansvarar för byggandet och markägarna samt övriga sakägare fortsätter under hela planeringen och byggandet inom de gränser som vägplanen uppställt. I små projekt kan väg- och konstruktionsplaneringsfaserna slås samman.

För eventuella skador som orsakas utomstående egendom under vägprojekteringen och konstruktionsplaneringen samt själva byggandet betalas ersättning.

Resultat av konstruktionsplaneringen:

- handlingar som behövs vid byggandet

Begrepp inom vägplaneringen

Landsvägsförrättningen

För förluster, olägenheter och skador till följd av genomförandet av vägprojektet betalas ersättning. Man strävar efter att genom frivilliga köp komma överens om inlösen av bostadsbyggnader och byggnader som är nödvändiga för idkande av näringsverksamhet.

De ersättningar som betalas för mark som behövs för vägbygget, olägenheter till följd av omvägar eller andra olägenheter och eventuella skador avgörs vid landsvägsförrättningen som lantmäteriverket håller.

För markinlösen och ersättningsfrågor finns en egen broschyr "INFORMATION OM LANDSVÄGS-FÖRRÄTTNINGAR", där bl.a. förrättningsförfarandet, ersättningarna och betalningen av dem beskrivs närmare. Broschyren fås från närings-, trafik- och miljöcentralerna och lantmäteribråerna.

Beskrivning av vägplaneringsbegrepp

Landsvägar

Vägar som staten underhåller

Motorvägar

Vägar med dubbla körbanor för motorfordonstrafik

Motortrafikleder

Vägar med en körbana för motorfordonstrafik

Riksvägar

Vägar som hör till det riksomfattande nätet av huvudvägar

Stamvägar

Vägar som kompletterar nätet av huvudvägar

Regionvägar

Vägar som förenar kommuncentra

Förbindelsevägar

Vägar som samlar glesbygdstrafik

Gång- och cykelvägar

Vägar eller vägsträckor för fotgängare och cyklister

ÅMD

Årsmedeldygnstrafik

SMD

Sommar medeldygnstrafik (juni – augusti)

Servicenivå

Beskrivning av trafikförhållandena på vägen

Vägsträckning

Vägens läge (väglinjen) på kartan eller i terrängen

Balanslinje

Vägens höjd i förhållande till markytan (längdprofilritning i planerna)

Linjeföring

Vägens sträckning och balanslinje tillsammans

Kurvradie

Hälften av diametern för den cirkel som vägkurvan bildar (radie)

Kanaliserad anslutning

Körriktningarna i anslutningen har avskiljts från varandra genom markeringar och/eller upphöjda refuger

Cirkulationsplats (rondell)

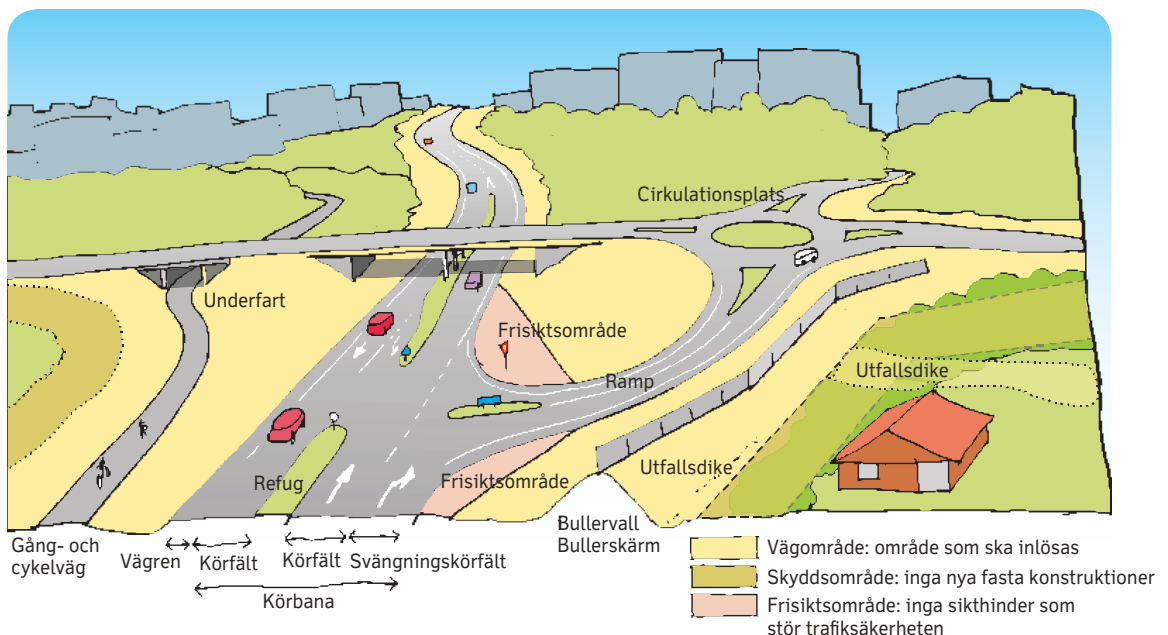
Bara högersvängningar

Planskild anslutning

Förbindelser till korsande vägar i olika plan bara via ramper

Bullerområde

Den genomsnittliga trafikbullernivån överskrider ett visst gränsvärde (t.ex. 55 decibel) på området

Växelsverkan

VÄXELVERKAN

Vägplanering är **växelverkande samarbete i alla planeringsfaser**. Parterna i, omfattningen av och innehållet i växelverkan utformas på basis av planeringsfasen och projektets karaktär:

- Inom **den preliminära planeringen** är tyngdpunkten lagd på samarbetet mellan organisationerna.
- Inom **utredningsplaneringen** består samarbetsparterna av kommuner, landskapsförbund, miljömyndigheter och andra planeringsorganisationer, markägare, lokala invånare, företagare och olika medborgarorganisationer. En omfattande växelverkan är speciellt viktig just under utredningsplaneringen, eftersom man då beslutar om de viktigaste grundlösningarna för projektet.
- Inom **vägprojekteringen** gäller största delen av växelverkan detaljerna, och parterna består förutom av kommunerna av markägare, invånare och företagare inom vägens närområde.

Via växelverkan kan intressegrupperna, sakägarna och medborgarna delta i och påverka planeringen. Samtidigt betjänar växelverkan anskaffningen av de uppgifter som behövs inom planeringen. Med växelverkan strävar man efter att åstadkomma lösningar som kan godtas av alla parter inom planeringen. Ju tidigare planeringsfaser växelverkan börjar i, desto bättre resultat ger den. Förslagen och synpunkterna är då lättare att klargöra och beakta i tid inom planeringen.

Information om planeringen av vägprojekt fås också via webben från Trafikverkets och närings-, trafik- och miljöcentralernas sidor www.trafikverket.fi och www.ely-centralen.fi.

En omfattande växelverkan är speciellt viktig just under utredningsplaneringen.

Administrativ handläggning av planerna

För handläggningen av planerna begär man som grund för beslutsfattandet **utlåtanden och ställningstaganden** om de lösningar som fattats under planeringens gång och om den framställda planen av olika instanser. Man förfar på följande sätt i olika planeringsfaser:

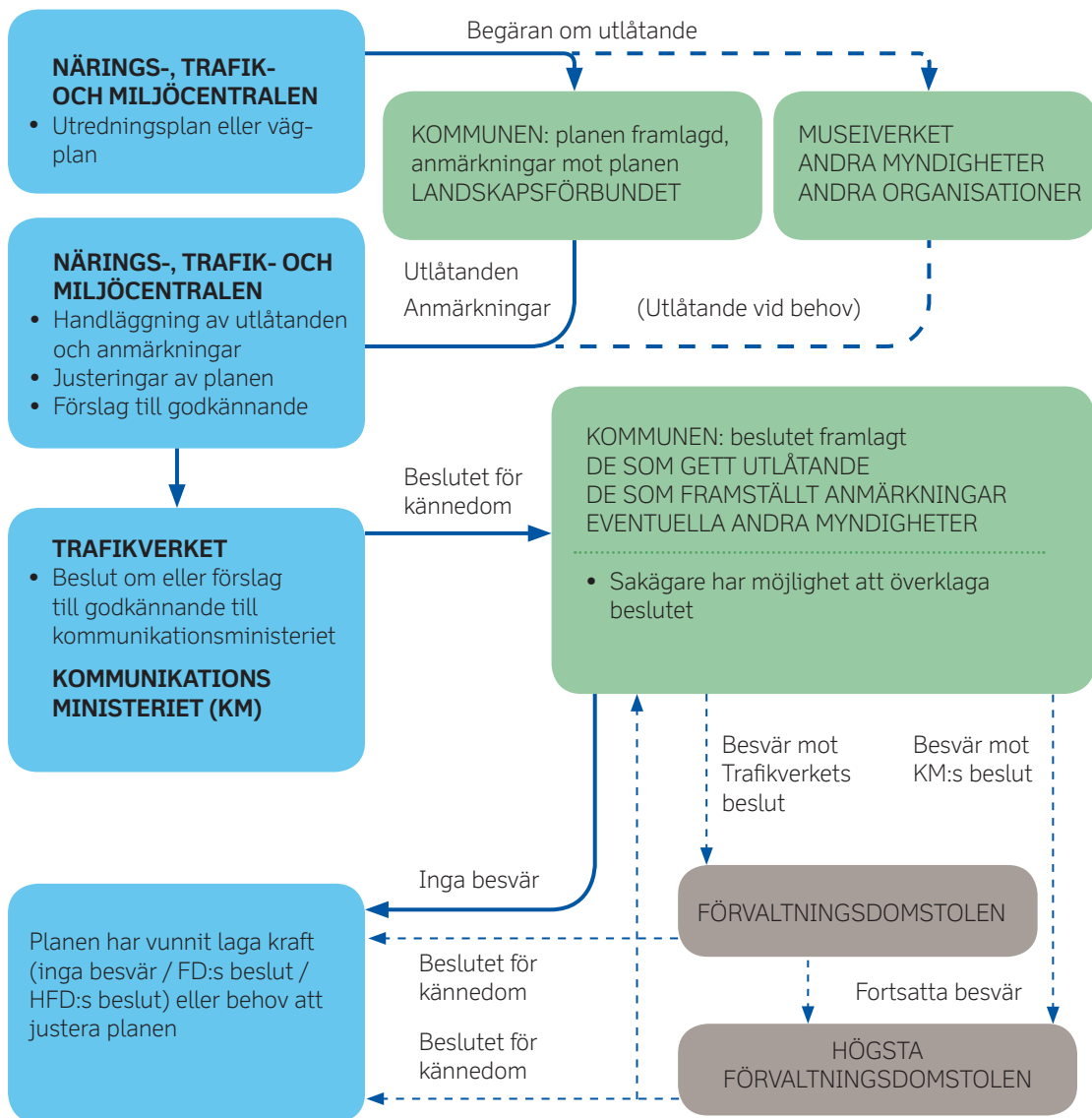
- Man begär utlåtanden om **den preliminära planen** ifall de uppskattade effekterna av planen är betydande och/eller vidsträckta. I normala fall informerar man i vägprojekten bara om grundlösningarna och fattade beslut.
- Vid den administrativa handläggningen av **utredningsplanen och vägplanen** iakttas förfarandet enligt landsvägslagen och -förordningen. I förfarandet ingår formbunden information, framläggande av planen, möjlighet att framställa anmärkningar och begäran om utlåtanden.

Utrednings- och vägplanerna godkänns av Trafikverket. Trafikverket kan av särskilda orsaker skicka planerna till Kommunikationsministeriet för godkännande. Kommunikationsministeriet fattar också beslut om vägplaner som gäller indragning av landsvägar.

Den plan som tagit form under planeringens gång och vid handläggningen av planen tillfredsställer inte alltid alla. Det är därför möjligt att anföra besvär mot beslutet om godkännande av utredningsplanen eller vägplanen hos förvaltningsdomstolen och/eller högsta förvaltningsdomstolen.

Vid den administrativa handläggningen iakttas förfarandet enligt landsvägslagen och -förordningen.

Mobilitetsmiljön – vår gemensamma sak

MOBILITETSMILJÖN

– vår gemensamma sak

Utgångspunkten för att förbättra och anlägga vägar är att främja mobilitets- och transportmöjligheterna samt öka trafiksäkerheten och trivseln i mobilitetsmiljön. Under planeringsfaserna väger man fördelarna och nackdelarna av vägprojektet mot varandra samt söker lösningar, med vars hjälp målen uppnås så förmånligt som möjligt.

Du kan för egen del påverka uppkomsten av ett gott slutresultat genom att föra fram viktiga saker under planeringens gång. Påbörjandet av planeringen kungörs vanligen i tidningarna, där man berättar om planeringsobjektet samt vilka

instanser och personer som ansvarar för planeringen. Information om större vägplaneringsprojekt hittas ofta i tidningsartiklar och från Trafikverkets och närings-, trafik- och miljöcentralernas webbsidor.

Du kan påverka planeringen bl.a. genom att:

- diskutera personligen med planerarna.
- påverka via kommunens anställda (ofta medlemmar i arbetsgrupperna).
- verka aktivt i gemenskaper, föreningar osv. som kör dina intressen.

Under planeringsfaserna väger man fördelarna och nackdelarna av vägprojektet mot varandra.

www.trafikverket.fi
www.ely-centralen.fi

Oktober 2010